

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. เพื่อสำรวจสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่มีอยู่ในภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านในภาคเหนือตอนบน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูที่สอนโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน จำนวน 360 คน ซึ่งมาจาก 3 เขตพื้นที่คือ เขตอำเภอเมือง เขตอำเภอรอบนอก และเขตพื้นที่ห่างไกล สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ คือ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. จากการสำรวจสื่อที่บ้านในภาคเหนือตอนบน มีการจำแนกออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ คือ
  - 1.1 เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน
  - 1.2 เครื่องมืองานดิน และการส่งน้ำ
  - 1.3 เครื่องมือการทำนา และการเก็บเกี่ยว
  - 1.4 เครื่องมือจับสัตว์
  - 1.5 เครื่องมือทอผ้า

- 1.6 เครื่องดนตรี และของเล่น
- 1.7 เครื่องใช้ในพิธีกรรมและระบบความเชื่อ
- 1.8 สถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้าง
- 1.9 งานศิลปหัตถกรรม
- 1.10 เครื่องแต่งกาย
- 1.11 ประเพณี
- 1.12 การละเล่น
- 1.13 การละเล่นของเด็ก
- 1.14 บุคคล

จากสื่อพื้นบ้านทั้งหมดเมื่อนำมา แยกเป็น 5 ประเภท ตามเกณฑ์การแบ่งสื่อการเรียนการสอนของ ELY (1972) มีรายละเอียดดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านประเภทวัสดุ ประกอบด้วยสื่อพื้นบ้านประเภทเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องใช้ในพิธีกรรมและระบบความเชื่อ
2. สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ ประกอบด้วยสื่อพื้นบ้านประเภท เครื่องมืองานดิน และการส่งน้ำ เครื่องมือการทำนาและการเก็บเกี่ยว เครื่องมือจับสัตว์ เครื่องมือทอผ้า เครื่องดนตรีและของเล่น
3. สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านประเภทกิจกรรม ประกอบด้วยสื่อพื้นบ้านประเภทการละเล่น การละเล่นของเด็ก ประเพณี งานศิลปหัตถกรรม
4. สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านประเภทสถานที่และสถานแวดล้อม ประกอบด้วยสื่อพื้นบ้านประเภท สถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้าง
5. สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านประเภทบุคคล ประกอบด้วย บุคคลต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น ศิลปิน ชาวบ้านอาชีพต่าง ๆ

2. สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน มีลักษณะดังนี้

- 2.1 สื่อพื้นบ้านประเภทวัสดุ ที่ครูใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด คือ

วัสดุ ใช้มากกว่า 1 ขั้นตอนของการสอน วิชาที่ใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นฐานมากที่สุด คือ กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และใช้สอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมมากที่สุด

2.2 สื่อพื้นฐานประเภทวัสดุ ที่ครูใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด คือ สไลด์ ส่วนสื่อพื้นฐานประเภทนี้ที่ครูส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ คือ มะโนมิต้าบอด และครูส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อพื้นฐานประเภทวัสดุ น่าจะใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้

2.3 สื่อพื้นฐานประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ ครูใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด คือ สิ่ง ส่วนที่ครูส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ คือ ห่วง และครูส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อพื้นฐานประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์นี้ น่าจะใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้

2.4 สื่อพื้นฐานประเภทกิจกรรม ที่ครูใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด คือ ประเพณีลอยกระทง ส่วนสื่อพื้นฐานประเภทนี้ที่ครูส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ คือ การแสดง जाตไต และครูส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อพื้นฐานประเภทกิจกรรม น่าจะใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้

2.5 สื่อพื้นฐานประเภทสถานที่และสภาพแวดล้อม ที่ครูส่วนใหญ่เคยใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน คือ วัด ส่วนที่ครูส่วนใหญ่ไม่เคยใช้คือ ห้างยนต์ ครูส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อพื้นฐานประเภทสถานที่และสภาพแวดล้อม น่าจะใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้

2.6 สื่อพื้นฐานประเภทบุคคล ที่ครูใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด คือ พระ ส่วนสื่อพื้นฐานประเภทนี้ที่ครูส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ คือ จเร และครูส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อพื้นฐานประเภทบุคคล น่าจะใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้

2.7 แหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอนพื้นฐาน ที่ครูใช้นั้นส่วนใหญ่ครูขอ ยืมผู้อื่นมาใช้ รองลงมาเป็นสื่อพื้นฐานที่โรงเรียนมีอยู่แล้ว นอกจากนี้ครูยังช่วยกันผลิต ร่วมกับนักเรียน ได้รับบริจาคมา ครูให้ผู้อื่นผลิตให้ ครูผลิตเองและครูยังจัดซื้อมาโดย ใช้เงินส่วนตัว ส่วนการจัดซื้อมาโดยเงินงบประมาณจะเป็นส่วนน้อยที่สุด

2.8 ในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นฐาน มีเหตุผลสำคัญบางส่วนว่า ต้องการปรับปรุงวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น ต้องการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียนการสอน สื่อพื้นฐานช่วยอธิบายได้ง่ายขึ้น และคิดว่าสื่อพื้นฐานช่วยให้การสอน สมบูรณ์ขึ้น

ส่วนข้อต่อไปนี้เป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นฐานคือ

สื่อพื้นบ้านช่วยให้ใช้เวลาในการเรียนการสอนน้อยลง เนื้อหาในบทเรียนเหมาะสมที่จะใช้สื่อพื้นบ้าน ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากผู้บริหาร ต้องอาศัยการสอนให้ผู้อื่นดู มีเวลาว่างพอที่จะจัดเตรียม มีผู้มาประเมินการสอน มีผู้มานิเทศก์การสอน และมีสื่อพื้นบ้านที่ต้องการใช้อยู่แล้ว

2.9 ในการไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านนั้นครูเห็นว่า เหตุผลต่อไปนี้ไม่ได้เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ครูไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน คือ สื่อพื้นบ้านประเภทบุคคลขาดทักษะในการนำเสนอ ไม่สะดวกในการใช้สื่อพื้นบ้าน ขาดความมั่นใจในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านเพราะไม่เคยใช้มาก่อน ไม่ทราบแหล่งที่มีสื่อพื้นบ้าน ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อพื้นบ้าน ไม่ได้รับการสนับสนุนในการใช้ สื่อพื้นบ้านมีปริมาณจำกัด เกรงว่าใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านแล้วจะสอนไม่ทันหลักสูตร และเห็นว่าสื่อพื้นบ้านล้าสมัย

3. ปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน มีปัญหาที่สำคัญบางส่วน คือ ขาดแคลนสื่อพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา ไม่มีคู่มือในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ขาดคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการใช้สื่อพื้นบ้าน

ส่วนปัญหาที่ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ได้เป็นปัญหาที่สำคัญ คือ ขาดความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน สถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้ ไม่มีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ไม่มีเวลาในการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน หากิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้ยาก ใช้เวลาในการนำเสนอมาก ขาดความร่วมมือจากผู้เรียนในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ขาดการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน

ในด้านความต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ครูต้องการใช้สื่อพื้นบ้านประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์มากที่สุด ต้องการใช้ในพื้นที่ตอนการสอนหลายขั้นตอน วิชาที่ครูต้องการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านมากที่สุด คือ กลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย และต้องการใช้สอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สื่อพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนทั้งหมด สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ เพราะสื่อพื้นบ้านเป็นทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างหนึ่งที่สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ และสื่อพื้นบ้านเป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าครูส่วนใหญ่ใช้สื่อพื้นบ้านเป็นสื่อการเรียนการสอนในเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมเป็นส่วนมาก

2. จากผลการวิจัยพบว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านมากนัก เหตุผลหนึ่งมาจากว่าครูไม่รู้จักสื่อพื้นบ้าน และจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านที่ครูใช้กันมากนั้น จะเป็นสื่อพื้นบ้านที่ส่วนมากจะเป็นที่รู้จักกันดี เช่น สาค (เสื่อ), ประเพณีลอยกระทง, และพระ เป็นต้น

จากผลการวิจัยพบว่า ครูไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านมากกว่าเคยใช้ใช้ ในประเด็นนี้มีข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งคือ สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านเป็นสื่อการสอนที่ไม่มีการผลิตหรือจำหน่ายอย่างแพร่หลายเช่นสื่อการเรียนการสอนประเภทอื่น ๆ จึงมีข้อสรุปในการวิจัยครั้งนี้ที่สอดคล้องกัน ก็คือครูมีปัญหาข้อหนึ่งว่าไม่มีคู่มือในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน และขาดคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน

3. จากผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าควรนำสื่อพื้นบ้านมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉรา ทองพลาย (2530) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูควรใช้อุปกรณ์เกี่ยวกับประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน และหัตถกรรมพื้นบ้านมาประกอบการสอนเช่นเดียวกับผลการวิจัยของ จาริก บุญไชย (2529) ที่พบว่าด้านสื่อการสอนนั้นนักศึกษาวิทยาลัยศรีอยุธยาเห็นว่าควรใช้แหล่งวิทยากรในชุมชน ทั้งสถานที่ และบุคคล ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับคำแนะนำของนักวิชาการที่แนะนำให้ควรนำทรัพยากรในท้องถิ่นทั้งทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการเรียนการศึกษา (เชาวเลิศ เลิศขโลฬาร, 2529 วสันต์ อติศัพท์, 2523 เสน่ห์ จามริก, 2525 และ กล้า สมตรรกุล, 2521) ซึ่งถ้ามีการนำสื่อพื้นบ้านมาใช้ในการเรียนการสอนได้ก็นับว่าเป็นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมทางการศึกษาอีกทาง

หนึ่ง การนำสื่อพื้นบ้านหรือสื่อวัฒนธรรมมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนจึงเป็นการแก้ปัญหาในการขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาสื่อการเรียนการสอน และเป็นการสนองนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตร อีกด้วย

4. ปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านที่สำคัญข้อหนึ่ง คือ ไม่มีคู่มือครูในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ผลการวิจัยในข้อนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉรา ทองพลาย (2530) ที่พบว่าหนังสือด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน และแหล่งความรู้ด้านวัฒนธรรมยังมีน้อย ซึ่งเหตุผลนี้อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านยังมีอยู่น้อย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ข้อหนึ่ง ที่พบว่าครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชิต แก้วเพ็ง (2533), วัลยา โกสม (2530), อัจฉรา ทองพลาย (2530) และชำนาญ แก้วคชตา (2526) ที่พบว่าครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

ปัญหาครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมนี้ จุลิต ทองฉนวน (2531) เสนอแนะว่า ครูควรได้เข้ารับการอบรมทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ อมลวรรณ ภูวนะนันท์ (2524) ที่ตั้งข้อสังเกตว่า "ควรจัดให้มีการอบรมความรู้ในวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ ให้แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ "

อนึ่งการไม่เคยเข้ารับการอบรมนี้ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูไม่ได้รับการกระตุ้นให้สนใจในวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทำให้ไม่รู้จักสื่อพื้นบ้านที่มีความเก่าแก่มาก และในปัจจุบันมีการใช้สอยสื่อพื้นบ้านชนิดนั้น ๆ น้อย ดังที่พบในการวิจัยครั้งนี้ว่า สื่อพื้นบ้านที่มีความเก่าแก่มาก และในปัจจุบันมีการใช้สอนน้อย เช่น เอ้อ, หลวยข้าว จะเป็นสื่อพื้นบ้านที่ครูส่วนใหญ่ไม่รู้จัก

การที่จะนำสื่อพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมพื้นบ้านมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้นั้น ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นอย่างดี เพราะว่าครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด และพัฒนาวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ (สิทธิชัย - ธาดานิติ, 2524) ซึ่งการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยผ่านกระบวนการการศึกษานั้นทำได้หลายทาง เช่น การนำภาพและวัสดุของจริงมาใช้เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านมาใช้ประกอบการ

เรียนการสอน การจัดนิทรรศการและแผ่นป้ายนิเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านขึ้นในโรงเรียน
เนื่องในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น (ยนต์ ชุ่มจิต, 2526)
การนำสื่อพื้นบ้านมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ก็เป็นทางหนึ่งของการถ่ายทอดวัฒนธรรม

สรุป

สภาพการใช้สื่อพื้นบ้านเป็นสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้สื่อการเรียน
การสอนพื้นบ้าน ส่วนครูที่ใช้จะใช้สื่อพื้นบ้านประเภทวัสดุมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ในกลุ่มวิชา
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม แหล่งที่ได้มามากจะเป็นการยืม
โรงเรียนมีอยู่แล้วได้รับบริจาค และครุผลิตร่วมกับนักเรียน

เหตุผลในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครู คือ ต้องการปรับปรุงวิธี
การสอนให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น เนื้อหาเหมาะสมกับที่จะใช้ ต้องการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศ
การสอนและสอนได้ง่ายขึ้น

ปัญหาที่สำคัญในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน คือการขาดแคลนสื่อพื้นบ้าน
ที่มีมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา การไม่มีคู่มือการใช้ และการขาดคำแนะนำการใช้จากผู้เชี่ยวชาญ

ความต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ครูต้องการใช้สื่อพื้นบ้าน
ประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์มากที่สุด วิชาที่ต้องการใช้คือ กลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย
และต้องการใช้สอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอน
พื้นบ้าน ไม่รู้จักสื่อพื้นบ้าน และขาดการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการใช้สื่อการเรียนการ
สอนพื้นบ้าน จึงควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ คำแนะนำ การฝึกอบรม เกี่ยวกับการนำสื่อ
พื้นบ้านมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า สื่อพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนมีเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ถึงวิธีการที่จะนำสื่อพื้นบ้านที่มีอยู่มาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูไม่รู้จักสื่อพื้นบ้าน และไม่มีคู่มือครูในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน จึงควรมีการส่งเสริมให้มีโครงการที่จะผลิตคู่มือการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน เพราะจะเป็นการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ดังนั้นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาถึง วิธีการที่จะนำสื่อพื้นบ้านที่มีอยู่มาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เช่น การศึกษาถึงการสร้างสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียนในแต่ละวิชา

2. จากผลการวิจัยข้อหนึ่งที่พบว่า ครูส่วนหนึ่งไม่รู้จักสื่อพื้นบ้านของภาคเหนือตอนบน ดังนั้นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาปัญหานี้

3. การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน ดังนั้นน่าจะศึกษาเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ ของประเทศด้วย